

СТАЊЕ ШУМА НА ПОДРУЧЈУ ШГ „ПРИЈЕПОЉЕ”, ПРИЈЕПОЉЕ

МИЛОЈКО ГЛУШЧЕВИЋ
МИЛАН БАРАНАЦ

1. УВОД

ШГ „Пријепоље” из Пријепоља, као део ЈП за газдовање шумама „Србијашуме” Београд, газдује шумама и шумским земљиштем у државној својини и обавља стручно – техничке послове у приватним шумама, у оквиру Лимског шумског подручја. Своју делатност обавља преко три шумске управе, са седиштем у Пријепољу, Прибоју и Новој Вароши.

Шуме и шумско земљиште у државном власништву, у овом шумском подручју, територијално су подељене у двадесет девет газдинских јединица, и то: ШУ „Прибој” – тринаест ГЈ, ШУ „Пријепоље” – девет ГЈ, и ШУ „Нова Варош” – шест ГЈ.

2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ У ДРЖАВНОЈ СВОЈИНИ ПО ПОЛИТИЧКИМ ОПШТИНАМА

Шуме и шумско земљиште у државној својини којима газдује ШГ „Пријепоље”, простиру се на три политичке општине: Пријепоље, Прибој и Нова Варош (табела 1), при чему треба напоменути да се површине шумских управа подударају са површинама политичких општина. Изражена шумовитост лимског подручја (47,90%) далеко је већа од просека у Републици.

Табела 1 - Шуме и шумско земљиште у државној својини по политичким општинама

политичка општина	укупно		шуме и шум. земљ.	остало земљ.	заузеће	степен шумовит.
	ha	%	ha	ha	ha	%
Пријепоље	27.594,14	42,10	26.267,53	1.293,66	32,95	48,35
Прибој	22.014,29	33,60	21.314,92	684,29	15,08	64,47
Н. Варош	15.915,20	24,30	15.326,78	586,81	1,61	31,48
УКУПНО	65.523,63	100,00	62.909,23	2.564,76	49,64	47,90

* Милојко Глушчевић, дипл. инж. шумарства, директор; Милан Баранац, дипл. инж. шумарства, руководилац службе планирања и газдовања; ШГ „Пријепоље” Пријепоље.

3. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРИРОДНИМ УСЛОВИМА ЛИМСКОГ ШУМСКОГ ПОДРУЧЈА

3.1 Географски положај

Лимско шумско подручје налази се у југозападној Србији. Простире се долином реке Лима, по планинским масивима Јаворја, Златара, Јадовника, Озрена и Камене Горе. Подручје је добило име по реци Лим. По свом географском положају пружа се између $19^{\circ} 13'$ и $20^{\circ} 04'$ источне географске дужине и између $43^{\circ} 9'$ и $43^{\circ} 39'$ северне географске ширине. По политичко – административној подели, Лимско шумско подручје припада Златиборском округу и обухвата територије општина Пријепоље, Нова Варош и Прибој.

Посматрано у целини, територија на којој се налази Лимско шумско подручје граничи се, почев од северне стране, са: Републиком Српском (општина Рудо), у дужини 45 km; Тарско-златиборским шумским подручјем (општине Чајетина и Ариље), у дужини од 50 km, Голијским шумским подручјем (општине Ивањица и Сјеница), у дужини од 22 km и Републиком Црном Гором (општине Бијело Поље и Пљевља), у дужини од 66 km.

3.2 Орографски услови

Према Цв и ј и Ћ, Ј., ово подручје налази се у доњем Полимљу, које је део Старог Влаха, у западној зони младих веначних планина, а у појасу Рудних и Влашких планина и додирује се са Динаридима. Стари Влах простире се у југоисточном продужењу Рудних планина, од Сарајевске котлине до долине Ибра и Косова. По геолошкој грађи сличан је Рудним планинама. Састављен је од палеозојских шкриљаца и еруптивних стена, са већим учешћем мезозојских кречњака. У рељефу се истичу простране висоравни и заталасане површине, с којих се дижу планине средње висине, раздвојене дубоким речним долинама различите оријентације. Од котлина је доминантна ново-варошка, на ушћу реке Бистрице у Лим. Важније планине овог подручја су: Јаворје, Бић, Златар, Јадовник, Озрен, Камена и Равна Гора и Црни Врх.

3.3 Геолошки састав и едафске карактеристике

Геолошки састав Лимског шумског подручја веома је хетероген. Јављају се разноврсне стене, стратиграфске формације од палеозоика до квартара. Највише су заступљени палеозојски шкриљци, потом кречњаци и дијабаз роњачке формације и серпентини, а срећу се и магматске стене.

Фактори који утичу на образовање земљишта су геолошка подлога, рељеф, клима и вегетација. Заступљени су следећи типови земљишта:

- скелет и камењар најчешће на кречњачким масивним, али и на серпентинским шкриљцима и филиту;
- алувијални наноси (глиновити, иловити и песковити, заузимају мале површине, углавном у речним долинама);
- хумусно силикатно земљиште (ранкер), најчешће на еруптивним и неким метаморфним стенама;
- рендзина на кречњаку (преовлађује смеђа, а ређе црна рендзина);

- посмеђена рендзина на кречњаку;
- типична црница на серпентину;
- плитка црница на серпентину;
- кисело смеђе земљиште на палеозојским шкриљцима;
- руда и смеђе земљиште на шкриљцима и пешчари;
- плитко и неразвијено земљиште.

3.4 Хидрографске и хидролошке прилике

Хидрографска мрежа Лимског подручја веома је разграната. Средином шумског подручја протиче река Лим. На силикатном терену хидрографска мрежа је релативно густа, мада водотоци најчешће не обилују водом, док је кречњачки терен сиромашан водом. Значајнији водотоци су, поред водом богатог Лима, реке Увац, Бистрица, Милешевка и др. Највећи део притока Лима има бујични карактер. На територији Лимског шумског подручја налазе се и четири акумулације, и то: акумулација Увац, акумулација Кокин Брод, проточна акумулација Потпећ и акумулација на брани Радојина (хидроелектрана Бистрица). Изражено је и богатство питке воде.

3.5 Климатске прилике

У Лимском подручју издвојена су три климатска реона, и то: долињски, прелазни и планињски. Долињски реон обухвата долину реке Лим са притокама. Надморска висина овох реона износи 400-700 m. Осећа се ослабљен утицај умерено-континенталне климе из Панонске низије, а с друге стране, такође, ослабљен утицај медитеранске климе. У долинама се осећа и јак утицај са околних планина. Прелазни реон обухвата карстне заравни око Врбова, Горње и доњих Бабина, Јабуре и др. То је прелазна климатска зона која се налази на надморској висини између 700-1300 m, са обележјем умерено-континенталне климе модификоване компонентама висинске климе. Одликује се дугим и оштрим зимама, са честим вејавицама и обилним снежним падавинама. Планињски део обухвата највише делове планина (преко 1300 m). То су: Јадовник, Златар, Побујеник, Озрен и др. Клима овог реона одликује се оштрим и дугим зимама са доста снега, кратким и прохладним летима са повременим падавинама.

Средње годишње температуре ваздуха различите су у појединим климатским зонама. Највећу вредност достижу у долини Лима и просечно износе 9,3° С. Најхладнији месец су јануар и фебруар, а најтоплији јул и август.

У зони планињских висоравни просечна годишња температура је 7,13° С, са најнижим средњим годишњим и средњим месечним температурама.

Распоред падавина јасно зависи од пораста надморске висине. У речним долинама количина падавина на годишњем нивоу износи 700-940 mm, у прелазном реону 700-800 mm, а у планињском просечно 800 mm годишње. Ветрови у овом подручју дувају из свих квадраната, али њихова учестост и јачина нису исти у свим месецима.

3.6 Типолошка припадност

Према типолошкој класификацији шума Србије, у Лимском шумском подручју издвајају се следећи комплекси – типови шума:

1. комплекс алувијалних – хигрофилних типова шума;
2. комплекс ксеротермофилних – сладуново церових и др. типова шума;
3. комплекс ксеромезофилних китњакових и грабових типова шума;
4. комплекс мезофилних букових и буково-четинарских типова шума;
5. комплекс термофилних борових шума;
6. комплекс фригорофилних четинарских типова шума;
7. комплекс субалпијских жбунастих четинара и лишћара.

Даља систематизација на ценолошке групе и групе еколошких јединица дата је у следећем прегледу.

I Комплекс алувијалних – хигрофилних типова шума

Ценолошка група: Мочварна шума црне јове (*Alnion glutinosae*) на мочварно глејном земљишту.

Група еколошких јединица:

1. 1. 2. Мочварне шуме црне јове (*Alnion glutinosae*) на алфа бета до бета – глеју и хумоглеју.

II Комплекс ксеротермофилних сладуново-церових и других типова шума

Ценолошка група: 21. цено-еколошка група типова шума сладуна и цера (*Quercion fraineto*) на смеђим и лесивираним земљиштима;

24. цено-еколошка група типова шума грабића и црног граба и грабића-јоргована (*Ostryo-Carpinion orientalis et Syringo-Carpinion orientalis*) на црницама (хумусно-силикатним земљиштима).

Група еколошких јединица:

212. Типови шума сладуна и цера (*Quercetum frainetto-cerris typicum*) на смеђим лесивираним земљиштима;
214. Шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum frainetto-cerris petraeatosum*) на различитим смеђим и хумусно-силикатним земљиштима;
241. Шума грабића (*Carpinion orientalis moesiicum*) на црницама и различитим еродираним земљиштима.

III Комплекс ксеромезофилних китњакових и грабових типова шума

Ценолошка група: 31. Шума китњака и цера (*Quercion petraeae-cerris*) на различитим смеђим земљиштима;

32. Шума граба (*Carpinion betuli illyrico-moesiacum*) на смеђим и лесивираним земљиштима.

Група еколошких јединица:

311. Шума китњака (*Quercetum montanum*) на смеђим земљиштима;
312. Шума цера (*Quercetum cerris*) на серији земљишта на лесу са грађом А-С до А1-А3-В₁-С;
313. Шума китњака и цера (*Quercetum petraeae –церпус*) на земљиштинама на лесу, силикатним стенама и кречњацима;
321. Шума китњака и граба (*Quercus-Carpinetum moesiicum*) на смеђим и лесивираним смеђим земљиштима;
323. Шума китњака, граба и цера (*Carpino-Quercetum petraeae-cerris*) на земљиштима на лесу и киселим силикатним стенама.

IV Комплекс мезофилних букових и буково-четинарских типова шума

- Ценолошка група: 41. Брдска шума букве (*Fagenion moesiicae submontanum*) на различитим смеђим земљиштима;
42. Планинска шума букве (*Fagenion moesiicae montanum*) на различитим смеђим земљиштима;
  43. Шума букве и црног граба (*Ostrya-Fagenion moesiicae*) на црницама до плитким смеђим земљиштима на кречњацима и серпентину;
  46. Шума букве и јеле (*Abieti-Fagenion moesiicae*) на смеђим земљиштима и лесивираним варијантама неких смеђих земљишта;
  47. Шума смрче, јеле и букве (*Abieti-Piceenion*) на хумусним киселим смеђим, смеђим подзоластим земљиштима, terra fusci и избељеној terra fusci.

Група еколошких јединица:

411. Брдска шума букве (*Fagetum moesiicae submontanum*) на киселим смеђим . и другим земљиштима;
412. Шума букве и китњака (*Quercus-Fagetum*) на различитим смеђим и лесивираним смеђим земљиштима;
421. Планинска шума букве (*Fagetum montanum*) на различитим смеђим земљиштима;
422. Шума букве, граба и племенитих лишћара на хумусно-силикатним и мање-више скелетним смеђим земљиштима;
441. Шума букве, црног граба и јавора (*Aceri-Ostrya –Фаџејум*) на серији земљишта на кречњаку;
462. Тип шуме букве и јеле (*Abieti-Fagetum moesiicae*) на сјајним шкриљцима, контактено метаморфним стенама, кварцитима и мермерисаним кречњацима;
471. Шума смрче, јеле и букве (*Piceo-Fago-Abietetum*) на хумусним киселим смеђим, смеђим подзоластим земљиштима, terra fusci и избељеној terra fusci;

472. Шума смрче и јеле (*Piceo-Abietetum*) на хумусним киселим смеђим, смеђим подзоластим земљиштима, terra fusci и избељеној terra fusci.

V Комплекс термофилних борових шума

Ценолошка група: 51. Шума борова на базичним стенама (*Orno-Ericion*).

Група еколошких јединица:

514. Шума црног бора (*Erico-Pinetum nigrae et Euphorbio glabriflorae - Pinetum nigrae*) на иницијалним хумусно–силикатним земљиштима на периодотитима и серпентинима;
515. Шума белог бора (*Pinetum silvestris*) на хумусно–силикатним и смеђим земљиштима на периодотитима и серпентину;
516. Шума белог бора (*Pinetum silvestris*) на иницијалним земљиштима и црницама (рендзинама) на кречњаку и доломиту;
517. Шума црног и белог бора (*Pinetum nigrae silvestris*) на различитим земљиштима на перидотитима и серпентинима;
518. Шума црног и белог бора (*Pinetum nigrae silvestris*) на иницијалним земљиштима и црницама (рендзинама) на кречњаку и доломиту.

VI Комплекс фригорифилних четинарских типова шума

Ценолошка група: 61. Шума смрче (*Piceion excelsae*) на дистричним хумусно силикатним, смеђим подзоластим земљиштима и црницама на кречњацима.

Група еколошких јединица:

611. Шума смрче (*Piceion excelsae serbicum*) на дистричним хумусно силикатним, смеђим земљиштима и црницама на кречњацима.

VII Комплекс субалпијских жбунастих четинара и лишћара

Ниске жбунасте заједнице клеке (*Juniperus nana*).

4. СТРУКТУРА ПОВРШИНЕ ШУМА И ЗЕМЉИШТА

Укупна површина државних шума и необраслог земљишта којима газдује Шумско газдинство „Пријепоље” из Пријепоља износи 65.523,63 ha (табела 2). Однос обраслих и необраслих површина износи 82,65: 17,35 %, што се може сматрати неповољним. Ако се узме у обзир да у овом шумском подручју има 6.689,48 ha шикара и шибљака, онда је овај однос још неповољнији. У оквиру обрасле површине, високе природне шуме заузимају 41,03%, изданачке шуме 34,57%, вештачки подигнуте састојине 12,05%, шикаре 6,64% и шибљаци 5,71%. У склопу необраслог земљишта, шумско земљиште заузима 77%, а неплодно земљиште 32,99%, земљиште за остале сврхе 0,57% и заузеће 0,44%.

Табела 2 - Структура укупне површине државних шума

категија шума	површина	
	ha	%
разнодобне шуме	12.679,68	57,06
једнодобне шуме	9.540,64	42,94
високе природне шуме	22.220,32	41,03
културе (до 20 год.)	4.885,99	74,87
вештачки подигнуте саст. (преко 20 год.)	1.639,88	25,13
вештачки подигнуте састојине	6.525,87	12,05
изданачке шуме	18.721,87	34,57
шикаре	3.596,90	6,64
шибљаци	3.092,58	5,71
укупно обрасло	54.157,54	82,65
шумско земљиште	8.751,69	77,00
земљиште за остале сврхе	65,33	0,57
неплодно земљиште	2.499,43	21,99
заузеће	49,64	0,44
укупно необрасло земљиште	11.366,09	17,35
УКУПНО	65.523,63	100,00

Структура државних шума и земљишта по шумским управама и учешће у укупној површини шумског газдинства приказана је у табели 3.

Табела 3 - Структура државних шума и земљишта по ШУ и учешће у укупној површини ШГ

шуме и шум. земљ.	ШУ „Пријеполје“		ШУ „Прибој“		ШУ „Нова Варош“		ШГ „Пријеполје“	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
високе шуме	7.969,65	35,87	8.280,55	37,27	5.970,12	26,85	22.220,32	100
изданачке шуме	8.793,31	46,97	8.028,13	42,88	1.900,43	10,15	18.721,87	100
вешт. под. шуме	2.260,35	34,64	2.531,02	38,78	1.734,50	26,57	6.525,87	100
шикаре	2.092,48	58,17	619,76	17,23	884,66	24,60	3.596,90	100
шибљаци	1.110,98	35,92	573,74	18,55	1.407,86	45,52	3.092,58	100
обрасло	22.226,77	41,04	20.033,20	36,99	11.897,57	21,97	54.157,54	100
шумско зем.	4.040,76	46,17	1.281,72	14,64	3.429,21	39,18	8.751,69	100
остало земљиште								
зем. за ост. сврхе	17,55	26,86	13,04	19,96	34,74	53,18	65,33	100
неплодно зем.	1.276,11	51,06	671,25	26,86	552,07	22,09	2.499,43	100
заузеће	32,95	66,38	15,08	30,38	1,61	3,24	49,64	100
необрасло	1.293,66	50,44	684,29	26,68	586,81	22,88	2.564,76	100
УКУПНО	27.594,14	42,11	22.014,29	33,60	15.915,20	24,29	65.523,63	100

5. СТАЊЕ ШУМА ПО ПОРЕКЛУ И ОЧУВАНОСТИ

У табели 4 приказано је стање састојина по пореклу и очуваности за шумско подручје у целини. Укупна обраста површина Лимског шумског подручја, према пореклу шума, разврстана је на: високе, изданачке и вештачки подигнуте састојине, шикаре и шибљаке. Високе састојине заузимају 22.220,32 ха или 41%, изданаčkih састојина има 18.721,87 ха или 34,6%, вештачки подигнутих састојина има 6.525,87 ха или 12%, шикара 3.596,90 ха или 6,6%, и шибљака има 3.092,58 ха или 5,7%.

Посматрано у целини стање састојина по пореклу није баш задовољавајуће. Учешће високих шума је испод 50%, док је учешће изданаčkih шума, које по правилу имају недовољан производни фонд, умањен прираст и веома ограничен асортиман, доста велико - 34,6%. Неповољном односу састојина по пореклу, на терену, доприноси велико учешће шикара и шибљака.

Према очуваности састојине су разврстане на очуване, разређене и девастиране састојине. Посматрајући стање по очуваности може се закључити да је оно у оквиру шумског подручја неповољно. Наиме, очуваних састојина има 51,5%, разређених 21%, а девастираних састојина, шикара и шибљака 27,4%. У високим састојинама очуваних има 65,8%, разређених 31% и девастираних 3,1%. Тај однос је релативно задовољавајући, али у изданаčким састојинама крајње је неповољан.

У оквиру вештачки подигнутих састојина однос очуваних и разређених састојина је релативно добар. Очуваних састојина има 77,6%, а разређених 22,4%.

Табела 4 - Стање састојина по пореклу и очуваности за шумско подручје у целини

порекло и очуваност састојина	површина		запремина			запремински прираст			i _v /V
	ха	%	м ³	%	м ³ /ха	м ³	%	м ³ /ха	%
високе разнодобне очуване	9420,66	74,6	3396454,7	85,8	360,5	82483,8	84,9	8,8	2,4
високе разнод. разређене	2962,76	23,5	541253,0	13,7	182,7	13945,6	14,4	4,7	2,6
високе разнод. девастиране	250,43	2,0	21702,4	0,5	86,7	733,4	0,8	2,9	3,4
укупно високе разнодобне	12633,85	56,9	3959407,1	69,0	313,4	97162,7	68,7	7,7	2,5
високе једнод. очуване	5205,47	54,3	1204154,5	67,6	231,3	30032,3	67,9	5,8	2,5
високе једнод. разређене	3936,15	41,1	546325,7	30,7	138,8	13551,8	30,6	3,4	2,5
високе једнод. девастиране	444,85	4,6	31774,3	1,8	71,4	656,4	1,5	1,5	2,1
укупно високе једнодобне	9586,47	43,1	1782254,5	31,0	185,9	44240,5	31,3	4,6	2,5
укупно високе очуване	14626,13	65,8	4600606,1	80,1	314,5	112516,0	79,6	7,7	2,5
укупно високе разређене	6898,91	31,0	1087578,7	18,9	157,6	27497,4	19,4	4,0	2,5
укупно високе девастиране	695,28	3,1	53476,8	0,9	76,9	1389,8	1,0	2,0	2,6
укупно високе	22220,32	41,0	5741661,6	74,4	258,4	141403,2	72,6	6,4	2,5
изданачке очуване	8214,15	43,9	1122741,7	67,0	136,7	30558,0	76,0	3,7	2,7
изданачке разређене	2998,19	16,0	218846,9	13,1	73,0	4128,3	10,3	1,4	1,9
изданачке девастиране	7509,53	40,1	333328,2	19,9	44,4	5513,8	13,7	0,7	1,7
укупно изданачке	18721,87	34,6	1674916,7	21,7	89,5	40200,0	20,6	2,1	2,4

вештач. подигнуте очуване	5064,67	77,6	274170,5	91,9	54,1	12088,6	91,9	2,4	4,4
вештач. подигнуте разређене	1461,20	22,4	24278,1	8,1	16,6	1068,9	8,1	0,7	4,4
вештач. подигнуте девастиране									
укупно вештачки подигнуте	6525,87	12,0	298448,6	3,9	45,7	13157,5	6,8	2,0	4,4
укупно шикаре	3596,90	6,6							
укупно шибљаци	3092,58	5,7							
укупно очуване	27904,95	51,5	5997518,3	77,7	214,9	155162,6	79,7	5,6	2,6
укупно разређене	11358,30	21,0	1330703,7	17,2	117,2	32694,6	16,8	2,9	2,5
укупно девастиране	8204,81	15,1	386804,9	5,0	47,1	6903,6	3,5	0,8	1,8
укупно шикаре	3596,90	6,6							
укупно шибљаци	3092,58	5,7							
УКУПНО	54157,54	100,0	7715027,0	100,0	142,5	194760,7	100,0	3,6	2,5

6. СТАЊЕ ШУМА ПО НАМЕНИ

Шуме Лимског шумског подручја, према основној - приоритетној - намени, разврстане су у дванаест наменских целина (табела 5). Најзаступљенија наменска целина је 10 – производња техничког дрвета, која је по површини заступљена са 72,3% (39.171,48 ha), по запремини са 86,8% (6.693.023,0 m³) и текућем запреминском прирасту са 88,6% (172.482,8 m³). Друга по заступљености је наменска целина 26 – заштита земљишта I степена. По површини ова наменска целина заузима 16,4% (8.904,38 m³), по запремини 6,0% (460.892,1 m³) и по текућем запреминском прирасту 4,8 % (9.315,4 m³). Трећа по заступљености је наменска целина 66 – стална заштита земљишта (изван газдинског третмана). По површини заузима 6,7% (3.610,65 ha), по запремини 0,3% (24.693,0 m³) и по текућем запреминском прирасту 0,3% (602,2 m³).

Табела 5 - Стање шума по основној намени за Лимско шумско подручје

наменска целина	површина		запремина			запремински прираст			i, V
	ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
10	39171,48	72,3	6693023,0	86,8	170,9	172482,8	88,6	4,4	2,6
17	84,28	0,2	34767,4	0,5	412,5	885,2	0,5	10,5	2,5
19	852,20	1,6	186973,6	2,4	219,4	4105,8	2,1	4,8	2,2
20	434,34	0,8	141943,1	1,8	326,8	3334,9	1,7	7,7	2,3
21	117,97	0,2	10458,4	0,1	88,7	218,7	0,1	1,9	2,1
22	279,84	0,5	93624,0	1,2	334,6	1885,0	1,0	6,7	2,0
26	8904,38	16,4	460892,1	6,0	51,8	9315,4	4,8	1,0	2,0
56	139,51	0,3	23890,4	0,3	171,2	811,1	0,4	5,8	3,4
66	3610,65	6,7	24693,0	0,3	6,8	602,2	0,3	0,2	2,4
78	45,83	0,1	18998,5	0,2	414,5	409,5	0,2	8,8	2,1
79	228,21	0,4	11688,3	0,2	51,2	314,9	0,2	1,4	2,7
84	288,85	0,5	14075,0	0,2	48,7	399,2	0,2	1,4	2,8
УКУПНО	54157,54	100,0	7715027,0	100,0	142,5	194760,7	100,0	3,6	2,5

Остале наменске целине далеко су мање заступљене. По површини наменска целина 19 - заштита вода (водоснабдевања) I степена заузима 1,6%

(852,20 ha), наменска целина 20 - заштита вода (водоснабдевања) II степена заузима 0,8% (434,34 ha), наменска целина 84 - строги природни резерват заузима 0,5% (288,85 ha), наменска целина 22 - водозаштита шума II степена заузима 0,5% (279,84 ha), наменска целина 79 - парк природе заузима 8,4% (228,21 ha), наменска целина 56 - специјални природни резерват II степена заузима 0,3% (139,51 ha), наменска целина 21 - водозаштита шума I степена заузима 0,2% (117,97 ha), наменска целина 17 - семенске састојине заузима 0,2% (84,28 ha) и наменска целина 78 - парк шума заузима 0,1% (45,83 ha).

Укупно обрасла површина државног поседа у шумском подручју износи 54.157,54 ha, запремина 7.715.027,0 m³, прираст 194.760,7 m³, а проценат прираста је 2,5%.

7. СТАЊЕ ШУМА ПО САСТАВУ

У државним шумама Лимског подручја којима газдује ШГ „Пријеполје“, чисте састојине заузимају 24.544,34 ha или 45,3%, мешовите састојине 22.923,72 ha или 42,3%, шикаре 3.596,9 ha или 6,6% и шибљаици 3.092,58 ha или 5,7% (табела 6). У односу на укупно обраслу површину од 54.157,54 ha, у чистим састојинама, просечна запремина је 143,6 m³/ha, а прираст 3,6 m³/ha, а у мешовитим просечна запремина је 182,8 m³/ha, а прираст 4,6 m³/ha.

У високим састојинама чистих састојина има 11.094,66 ha или 49,9%, а мешовитих има 11.125,66 ha или 50,1%. Просечна запремина у чистим састојинама је 225,6 m³/ha, а прираст 5,4 m³/ha, док у мешовитим састојинама просечна запремина износи 291,1 m³/ha, а прираст 7,4 m³/ha.

У изданачком састојинама чистих састојина има 8.132,41 ha или 43,4%, а мешовитих 10.589,46 ha или 56,6%. Просечна запремина у чистим састојинама је 99,8 m³/ha, а прираст је 2,5 m³/ha, док у мешовитим састојинама просечна запремина износи 81,5 m³/ha, а прираст 1,9 m³/ha.

У вештачки подигнутим састојинама чистих састојина има 5.317,27 ha или 81,5%, са просечном запремином од 39,6 m³/ha и прирастом од 1,8 m³/ha, а мешовитих састојина има 1.208,6 ha или 18,5%, са просечном запремином од 72,6 m³/ha и прирастом од 2,9 m³/ha.

Посматрано уопштено за шумско подручје, овакав однос по мешовитости (чисте:мешовите, у корист чистих састојина), неповољан је са аспекта биолошке и еколошке стабилности целокупног екосистема. Ако се још узме у обзир да су мешовите састојине отпорније на ентомолошка и фитопатолошка обољења, онда је јасно зашто би у будућности, одговарајућим циљевима и газдинским мерама, требало повећати и подржавати учешће мешовитих састојина. На исправност таквог мишљења указује и просечна запремина и просечни прираст који су већи код мешовитих него код чистих састојина. У чистим састојинама просечна запремина је 143,6 m³/ha, а у мешовитим 182,8 m³/ha, док је просечни прираст у чистим састојинама 3,6 m³/ha, а у мешовитим 4,6 m³/ha.

У Лимском шумском подручју, од важнијих аутохтоних врста, чисте састојине граде: буква, китњак, смрча, црни бор, јела и др. Те исте врсте граде и мешовите састојине, и то: састојине јеле, смрче и букве; састојине

јеле и смрче; састојине смрче и букве; састојине смрче и белог бора, састојине букве и граба, састојине китњака и цера и др.

У вештачки подигнутим састојинама чисте састојине граде: црни бор, бели бор, смрча, ариш и др., а ове исте врсте граде и мешовите састојине.

Табела 6 - Стање шума по мешовитости за Лимско шумско подручје

порекло и мешовитост	површина		запремина			запремински прираст			i _v /V
	ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	%
високе чисте	11094,66	49,9	2503056,6	43,6	225,6	59391,1	42,0	5,4	2,4
високе мешовите	11125,66	50,1	3238605,0	56,4	291,1	82012,1	58,0	7,4	2,5
укупно високе	22220,32	41,0	5741661,6	74,4	258,4	141403,2	72,6	6,4	2,5
изданаке чисте	8132,41	43,4	811453,8	48,4	99,8	19938,7	49,6	2,5	2,5
изданаке мешов.	10589,46	56,6	863462,9	51,6	81,5	20261,4	50,4	1,9	2,3
укупно изданаке	18721,87	34,6	1674916,7	21,7	89,5	40200,0	20,6	2,1	2,4
ВПС чисте	5317,27	81,5	210749,2	70,6	39,6	9708,6	73,8	1,8	4,6
ВПС мешовите	1208,60	18,5	87699,4	29,4	72,6	3448,9	26,2	2,9	3,9
укупно ВПС	6525,87	12,0	298448,6	3,9	45,7	13157,5	6,8	2,0	4,4
укупно шикаре	3596,90	6,6							
укупно шибљаци	3092,58	5,7							
укупно чисте	24544,34	45,3	3525259,7	45,7	143,6	89038,3	45,7	3,6	2,5
укупно мешовите	22923,72	42,3	4189767,3	54,3	182,8	105722,4	54,3	4,6	2,5
УКУПНО	54157,54	100,0	7715027,0	100,0	142,5	194760,7	100,0	3,6	2,5

8. ЗАКЉУЧАК

Однос површине обраслог и необраслог шумског земљишта у ШГ „Пријепоље“ из Пријепоља који износи 82,65: 17,35, може се сматрати неповољним. Ако се узме у обзир и чињеница да шикаре и шибљаци заузимају 6.689,48 ha, овај однос је још неповољнији. У склопу необраслог земљишта, шумско земљиште заузима 77%, а неплодно земљиште 32,99%.

Стање очуваности шума, у оквиру шумског подручја, такође је неповољно. Очуваних састојина има 51,5%, разређених 21%, а девастираних састојина, шикара и шибљака 27,4%. У високим састојинама очуваних има 65,8%, разређених 31% и девастираних 3,1%. Тај однос је релативно задовољавајући, али је крајње неповољан у изданачким састојинама.

Од дванаест наменских целина, најзаступљенија је целина 10 - производња техничког дрвета, која је по површини заступљена са 72,3% или 39.171,48 ha, по запремини са 86,8% и текућем запреминским прирасту са 88,6%.

Однос састојина по мешовитости (чисте:мешовите, у корист чистих састојина), неповољан је са аспекта биолошке и еколошке стабилности целокупног екосистема Лимског шумског подручја. Свакако да би у будућности, применом одговарајућих газдинских мера, требало повећавати и подржавати учешће мешовитих састојина. На исправност таквог мишље-

ња указује и просечна запремина и просечни прираст који су већи код мешовитих састојина.

ЛИТЕРАТУРА

- Општа основа за газдовање шумама Лимског шумског подручја (2000 – 2009).
Посебна шумско-привредна основа за Привредну јединицу „Златар“, (1982): Шумарски факултет - ООУР Институт за шумарство.
Посебна основа за газдовање шумама за ГЈ „Златар“ – Нова Варош (1992-2004), Биро за планирање и пројектовање у шумарству – ЈП „Србијашуме“, Београд.
Посебна основа за газдовање шумама за ГЈ „Златар“ – Нова Варош (2005-2014), Биро за планирање и пројектовање у шумарству – ЈП „Србијашуме“, Београд.
Друге важеће ШПО за ГЈ Лимског шумског подручја.